

Любі друзі! Багато народів захоплюються героїзмом і мужністю українського народу. Тож, ми вже зараз повинні працювати для відбудови, щоб і надалі прославляти нашу неймовірну Батьківщину.

Знання - це наша сила!

Коли лунає сирена-направляйтесь в укриття! Бережіть себе!

Шановні учні! Нагадую, що на виконанні вами завдання чекає моя електронна пошта:

kvasha.n.v@gmail.com або Вайбер чи Телеграм за номером: 093-74-98-200, але не пізніше 20:00

Урок № 15

Дата: 02.11.2023

Тема: Українська культура XIV-XVIII ст.

Мета: охарактеризувати українську культуру XIV-XVIII ст.; розвивати аналітичне мислення, професійні навички, пам'ять, мислення; виховувати інтерес до спеціальності.

Хід уроку:

Українська культура XIV-XVIII ст представлена такими яскравими складовими:

1. Релігійне життя в Україні. Берестейська церковна унія.

Захоплення Константинополя турками у 1453 році призвело до того, що православний константинопольський патріарх опинився заручником мусульман. У 1589 р. в Москві було створено окремий Московський патріархат, який почав претендувати на управління усією східно-європейською церквою. Все це, а також ускладнення справ української православної церкви, розхитування її внутрішньої дисципліни, протестантські впливи, полонізація української еліти спричинили глибоку кризу в українській церкві в другій половині 18 ст. В цих умовах посилювався наступ на схід католицизму, який під гаслом об'єднання церков намагався поглинути православну церкву, повністю підкоривши її Риму. Цьому була присвячена і релігійна дискусія, започаткована в 70 роках 16 ст. В рядах православних єпископів України стався розкол. Одна частина підтримувала об'єднання з католицькою церквою, інша виступала проти. Розділилися думки з цього приводу і в українських магнатів. Хоча більша частина колишньої православної еліти перейшла в католицизм і швидко полонізувалася, деякі магнати (К. Острозький, А. Кісіль) залишалися вірними православ'ю. Категорично проти об'єднання були посполиті - українське селянство, міські ремісники та торгівці.

У жовтні 1596 р. у Бересті відбувся церковний собор, учасники якого розбились на дві групи - за і проти з'єднання з Римом. Власне, відбулося два паралельні собори - прихильників унії та її противників. Головою опозиції був князь Костянтин Острозький. Серед противників унії були єпископи Гедеон Балабан та Зіновій Копистенський, а також більша частина духовенства та шляхти. Однак рішення уніатського собору було прийнято. Його підтримав польський король Жигмонт III. Так було покладено початок Українській греко-католицькій церкві.

Берестейська унія та опозиція проти неї розщепили українську церкву та український народ і викликали довготривалу боротьбу. Розлам поглибився внаслідок висвячення нових православних єпископів з ініціативи і за активного сприяння гетьмана Петра Конашевича-Сагайдачного (1620) та протягом Визвольної війни під проводом Б.Хмельницького і внаслідок Переяславської угоди (1654).

Центрами боротьби проти католицизму в Україні стають братства. Братства - релігійно-національні товариства, що їх створювали при церковних парафіях члени ремісничих та цехових організацій по містах України в 15-17 ст., продовжуючи традицію середньовічних релігійних братств Західної та Східної Європи. Братства ставили перед собою перш за все релігійно-благодійні завдання: дбали про храми та їх обслуговування, влаштовували громадські богослужіння, братські обіди, допомагали бідним і хворим братчикам тощо.

З кінця 16 ст. братства розгорнули культурно-освітню працю, відкриваючи школи, бібліотеки і друкарні. Львівське братство при церкві Успіння Богородиці, відоме з 1439 р., наприкінці 16 ст. відкрило першу в Україні друкарню, запросивши до праці І. Федорова.

В 1586 р. воно організувало Львівську братську школу. Її ректором був Іван Борецький (майбутній київський православний митрополит Іов - з 1620 і до смерті у 1631 р.). Тут викладали або вчилися майбутній київський митрополит П. Могила, письменник, церковно-освітній діяч та друкар-видавець Кирил Транквіліон Ставровецький (пом. 1646), релігійний письменник Стефан Зизаній (1570-1605) та його брат педагог, церковний діяч та перекладач Лаврентій Зизаній Тустановський (пом. 1633), майбутній митрополит київський часів Визвольної війни Сильвестр Косів та ін. Київське братство.

У 1615 р. в Києві на Подолі, на землі, яку подарувала дружина мозирського маршалка Лозки Гальшка Гулевичівна засновано Київське братство. Київська братська школа. Цього ж року була створена і Київська братська школа. Першим ректором школи був: колишній ректор Львівської братської школи І.Борецький (1615-1618), згодом Мелетій Смотрицький (1618- 1620), Касьян Сакович (1620-1624) та ін.

Програми братських шкіл мали релігійний характер і передбачали вивчення мов (грецької, латинської, польської, старослов'янської), філософії, риторики, граматики. Викладачі школи стояли на обороні православ'я і вели боротьбу з католицизмом. Бібліотеки. При братських школах створювалися бібліотеки. У бібліотеці Львівської братської школи було 9 різних видань творів Аристотеля, повна збірка творів Платона, інші філософські трактати.

Урок № 16

Дата: 02.11.2023

Тема: Українська культура XIV-XVIII ст.

Мета: охарактеризувати українську культуру XIV-XVIII ст.; розвивати аналітичне мислення, професійні навички, пам'ять, мислення; виховувати інтерес до спеціальності.

Хід уроку:

2. Освіта: братські школи, Острозька та Києво-Могилянська колегії (Академії).

В 1578 р. в Острозі було створено Острозький греко-слов'янський колегіум. Заснована Острозька колегія була відомим меценатом української культури і захисником православ'я князем Костянтином Острозьким. Першим ректором був письменник і педагог Герасим Смотрицький (пом.1594). Він брав активну участь у виданні І. Федоровим Острозької біблії. Професорами колегії були греки Діонісій Палеолог та Кирил Лукаріс, математик і астроном, професор Краківського університету Ян Лятос, письменник Іов Княгинецький (друг Івана Вишенського), брат Северина Наливайка Дем'ян Наливайко.

Острозьку колегію закінчило чимало видатних людей тодішньої України: П. Конашевич-Сагайдачний, Іван Борецький, С. Наливайко та ін. Програма колегії передбачала заняття з граматики, діалектики, риторики, арифметики, геометрії, астрономії, музики, грецької, латинської та старослов'янської мов. В історії української освіти Острозька колегія мала непересічне значення: вона готувала викладацькі кадри для братських шкіл, підготувала значний прошарок української еліти, яка потім посідала значні керівні пости в церковній ієрархії, Запорозькій Січі, у культурному житті України.

Занепад Острозької колегії почався після смерті князя К. Острозького у 1698 р. Онука князя віддала приміщення колегії єзуїтам, які створили в її приміщеннях єзуїтську колегію.

Києво-Могилянська колегія. У 17-18 ст. величезний вплив на розвиток освіти в Україні та Росії мав Києво-Могилянський колегіум, створений Київським митрополитом П. Могилою у 1632 р. на базі київської братської школи та Лаврської школи, створеної ним же напередодні, у 1631 р. У 1701 р. Києво-Могилянський колегіум було перетворено в Академію. Вона забезпечувала європейську академічну освіту.

Дослідник вважають саме її першим вищим навчальним закладом в Україні. Діяльність П. Могили сприяла формуванню національної самосвідомості українського суспільства, визріванню ідей боротьби за національне визволення, проти іноземного та релігійного гноблення. Роки його найбільш активної діяльності (30-40 рр. 17 ст.) увійшли в історію під назвою "могилянської епохи".

В основу структури Києво-Могилянської Академії була покладена організація єзуїтських колегій. Строк навчання тривав 12 років. Програма передбачала вивчення 7 вільних наук: граматики, риторики, поетики (піітики), філософії, математики, астрономії, музики. Навчання велося польською та латинською мовами. На початку 18 ст. латина витісняється українською мовою, але вона ще довго вивчалася у школах України, що відповідало рівню європейської освіти. Запроваджуються також французька, німецька та давньоєврейська мови.

На початку 18 ст. були створені філії Академії в Чернігові, Білгороді (згодом переведена в Харків) та Переяславі. На початку існування Києво-Могилянської Академії викладання носило передовий, прогресивний характер.

Наприкінці 18 ст. в умовах ліквідації української автономії, наступу російського царату на українську культуру, Академія поступово втрачає своє значення. У 1780 р. згоріла бібліотека Академії, що була найбільшою в Україні, у 1788 р. Академія була позбавлена матеріальної підтримки, а в 1817 р. взагалі закрита, як світський навчальний заклад, і перетворена в духовну академію для підготовки вищих церковнослужителів російської православної церкви. Внаслідок цього центр культурного розвитку, який протягом 17-18 ст. знаходився в Україні, переміщується в Росію, з Києва - в столицю імперії Петербург. Львівський університет був створений на базі єзуїтської колегії у 1661 р. у феодальній Польщі і ставив перед собою мету колонізації українського населення. Навчання тут велося польською, німецькою і латинською мовами.

Найвизначнішим українським просвітителем-гуманістом, поетом та вченим-філософом 18 ст. був Григорій Сковорода (1722-1794). Освіту здобув у Києво-Могилянській Академії. Переслідуваний світською та церковною владою, він з 1779 р. мандрує по Україні, пропагуючи свої погляди серед народу. Одним з перших в історії української думки виступав проти офіційної релігії та церковної схоластики, засуджував дармоїдство церковників та багатіїв. Значного прогресу досягла українська

історіографія. У козацьких літописах Самійла Величка, Григорія Грабянки та Самовидця, вперше було систематизовано виклад історичних подій в Україні.

Питання для самоперевірки:

1. Що вам відомо про Берестейську церковну унію? Як вона змінила релігійне життя на українських землях?
2. Що вам відомо про братські школи, Острозька та Києво-Могилянська колегії (Академії)?
3. Що вам відомо про початок книгодрукування на українських землях?
4. Що таке полемічна література?

Домашнє завдання: законспектувати матеріал з теми та дати відповіді на питання для самоперевірки.

Рекомендована література: Чорний І. В. Культурологія. – К., 2017; Чорненький Я.Я. Культурологія. Теорія. Практика. Самостійна робота. Навчальний посібник. - Київ: Центр навчальної літератури, 2017.

Шановні учні! Нагадую, що на виконанні вами завдання чекає моя електронна пошта: kvasha.n.v@gmail.com або Вайбер чи Телеграм за номером: 093-74-98-200, але не пізніше 20:00